

Rokovací poriadok schválil Výbor pre rodovú rovnosť Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej len „výbor“) v súlade s ustanovením Článku 8 ods. 2 štatútu výboru svojim uznesením číslo 1, zo dňa 23. septembra 2011.

S ohľadom na potrebu zosúladiť niektoré ustanovenia rokovacieho poriadku s ustanoveniami Štatútu Výboru pre rodovú rovnosť (ďalej len „štatút“) a doplnenie ustanovení rokovacieho poriadku, za účelom funkčnosti a napĺňania funkcie výboru v oblastiach jeho pôsobnosti v zmysle Článku 2 a 3 štatútu, podávame tento:

Návrh

na zmenu rokovacieho poriadku

Výboru pre rodovú rovnosť

Rady vlády Slovenskej republiky pre

ľudské práva, národnostné menšiny a

rodovú rovnosť

I. Znenie ods. 1 Článku 2 navrhujeme doplniť nasledovne:

1. *Výbor zasadá v súlade s plánom práce Rady vlády Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť (ďalej len „rada“) podľa schváleného plánu činnosti výboru, pričom sleduje a zohľadňuje odporúčania odborných orgánov a inštitúcií Európskej únie, Rady Európy, Organizácie spojených národov a ďalších medzinárodných orgánov a organizácií pôsobiacich v oblasti rodovej rovnosti, ľudských práv žien a ochrany práv a záujmov na rovnaké zaobchádzanie z dôvodu pohlavia, rodu a rodovej identity.*

Odôvodnenie:

Navrhované doplnenie znenia ustanovenia bližšie vymedzuje oblasti pôsobnosti Výboru v súlade s činnosťou a odporúčaniami odborných orgánov a inštitúcií pôsobiacich v oblasti rodovej rovnosti a pre oblasť implementácie Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, ďalších medzinárodných dohovorov ukladajúcich povinnosť eliminovať diskrimináciu z dôvodu pohlavia a rodu a legislatívy Európskej únie v tejto oblasti. Navrhovaná zmena reflektuje postavenie výboru vymedzené v článku 2 štatútu Výboru.

II. Znenie ods. 2 Článku 2 navrhujeme zmeniť nasledovne:

2. *Zasadnutia výboru zvoláva a vedie predseda výboru. Vedením zasadnutia môže počas neprítomnosti predseda výboru v zmysle čl. 5, ods. 2 štatútu výboru poveriť, podpredsedu/podpredsedníčku výboru, alebo iného člena/členku výboru. Osoba, ktorá vedie zasadnutie výboru sa na účely tohto rokovacieho poriadku označuje ako predsedajúci/predsedaajúca a zastupuje predsedu výboru v rozsahu práv a povinností, ktorými ho/ju predseda výboru poverí.*

Odôvodnenie:

Schválené znenie ods. 2 Článku 2 Rokovacieho poriadku nie je v súlade ods. 2 Článku 5 Štatútu Výboru. Navrhovaná zmena zosúladí, znenie ods. 2 Článku 2 Rokovacieho poriadku s ods. 2 Článku 5 Štatútu Výboru pre rodovú rovnosť.

III. V ods. 2 Článku 3 Rokovacieho poriadku navrhujeme prvú vetu doplniť nasledovne:

1. *Neprítomnosť na zasadnutí výboru musí člen/členka výboru oznámiť sekretariátu výboru najneskôr 1 pracovný deň pred termínom zasadnutia výboru, pričom súčasne určí svojho zástupcu/zástupkyňu.*

Odôvodnenie:

Doplnenie slova „zástupkyňa“ je v súlade so zásadou používania rodovo citlivého jazyka v texte rokovacieho poriadku.

IV. Ods. 4 Článku 3 navrhujeme zmeniť a doplniť tak, že bude znieť:

4. *Členovia/členky výboru uvedení v článku 4 ods. 5 písm. b) štatútu výboru sa na rokovaní výboru môžu dať zastúpiť inou fyzickou osobou, ktorá je zamestnancom/zamestnankyňou, alebo členom/členkou právnickej osoby, alebo orgánu, v mene ktorého člen/členka výboru vystupuje. Člen/členka výboru uvedený v článku 4 ods. 6 štatútu výboru sa na rokovaní výboru môžu dať zastúpiť inou fyzickou osobou na základe písomného poverenia. Podmienkou zastúpenia člena/členky výboru je písomné splnomocnenie na zastupovanie na zasadnutí výboru a na hlasovanie k bodom programu, súčasťou ktorého je poverenie vyjadrovať sa a zaujímať stanoviská k otázkam prerokúvaným na zasadnutí výboru.*

Odôvodnenie:

Schválené znenie prvej vety ods. 4 Článku 3 Rokovacieho poriadku odkazuje na neexistujúce ustanovenie článku 4 ods. 6 písm. b) Článku 4 Štatútu Výboru pre rodovú rovnosť. V tomto prípade ide zrejme o faktický omyl, ktorý je napravitel'ný odkazom na článok 4 ods. 5 písm. b) štatútu výboru. Súčasne navrhujeme pre členov/členky výboru uvedených v článku 4 ods. 6 štatútu výboru ustanoviť možnosť dať sa zastúpiť na rokovaní výboru poverenou osobou, nakoľko mimovládne organizácie a platformy často nedisponujú potrebným počtom zamestnancov/zamestnankyň, alebo členom/členkou, aby bolo možné dodržať podmienku dať sa zastúpiť zamestnancom/zamestnankyňou, alebo členom/členkou právnickej osoby, alebo orgánu, v mene ktorého člen/členka výboru vystupuje. Druhú časť poslednej vety tohto ustanovenia navrhujeme vypustiť. Jej znenie je zmätočné, pretože nie je jasné na ustanovenie ktorého dokumentu táto časť vety odkazuje. Nakoľko štatút aj rokovací poriadok umožňujú zastúpenie člena/členky výboru splnomocneným zástupcom/zástupkyňou hlasovacím právom a súčasne nevylučujú, že ním/ňou môže byť iný člen/členka výboru, nie je potrebné osobitne deklarovať, že ak je splnomocneným zástupcom/zástupkyňou na hlasovanie iný člen/členka výboru, bude mať táto osoba dva hlasy.

V. Ods. 1 Článku 4 navrhujeme doplniť a zmeniť nasledovne:

1. *Predseda výboru prizýva na zasadnutie výboru podľa ustanovenia čl. 4 ods. 7 štatútu výboru z vlastného podnetu alebo na návrh člena/členky výboru odborníkov/odborníčky pre otázky týkajúce sa rodovej rovnosti a pre oblasť implementácie Dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien, ďalších medzinárodných dohovorov ukladajúcich povinnosť eliminovať diskrimináciu z dôvodu pohlavia a rodu a legislatívy Európskej únie v tejto oblasti.*

Odôvodnenie:

Navrhované doplnenie kladie na prizývaných odborníkov a odborníčky nároky v súlade s ustanoveniami čl. 1 a 2 štatútu výboru vymedzujúcimi postavenie a pôsobnosť výboru. Nie je tiež

potrebné osobitne uvádzať, že odborníci/odborníčky prizývaní podľa tohto odseku nemajú hlasovacie právo. Všeobecne pre všetky prizývané osoby je táto skutočnosť vymedzená v odseku 5 tohto článku.

VI. Za ods. 3 Článku 4 navrhujeme včleniť nový odsek 4 v znení:

4. Odborníčkou/odborníkom uvedenou v ods. 1 tohto článku je osoba, ktorá preukázateľne pôsobí v oblasti rodovej rovnosti, ľudských práv žien a ochrany práv a záujmov na rovnaké zaobchádzanie z dôvodu pohlavia, rodu a rodovej identity aspoň 3 roky.

Odôvodnenie:

Navrhované doplnenie precizuje, kto je odborníčkou/odborníkom uvedenou v ods. 1 tohto článku. Rovnaká požiadavka bola kladená aj na nominovanie členov/členky výboru pred rozhodnutím o ich vymenovaní v zmysle ustanovenia ods. 6 Čl. 4 Štatútu výboru.

VII. Doterajší odsek 4 Článku 4 navrhujeme v súlade s predchádzajúcimi zmenami chronologicky prečíslovať na ods. 5.

Odôvodnenie:

Úprava číslovania doterajšieho článku 4 na článok 5 je následkom zmeny podľa predchádzajúcej vety.

VIII. Na koniec Článku 4 schváleného znenia rokovacieho poriadku navrhujeme včleniť nové odseky v znení:

6. Zasadnutia výboru sa môže zúčastniť asociovaný člen/členka, ktorým je odborník/odborníčka preukázateľne sa angažujúci/-a v oblastiach vecnej pôsobnosti výboru.

7. Asociovaný člen/členka sa, v prípade záujmu, zúčastňuje rokovania výboru ku konkrétnej téme, ku ktorej sa zaregistruje po zverejnení návrhu programu zasadnutia výboru na sekretariáte výboru. Účasť asociovaných členov sa umožňuje do naplnenia kapacity miestnosti, v ktorej výbor zasadá. Asociovaný člen/členka sa zúčastňuje zasadnutia výboru aj na základe oslovenia predsedom výboru z vlastného podnetu alebo na návrh člena/členky výboru.

8. Asociovaný člen/členka sa zúčastňuje zasadnutia výboru s poradným hlasom. Prináleží mu/jej odmena za prácu, ktorú pre výbor preukázateľne vykonáva na objednávku alebo na základe dohody o vykonaní práce mimo pracovného pomeru. Výšku odmeny navrhuje predseda výboru a schvaľuje vedúci Úradu MPSVR SR.

Odôvodnenie:

Doplnenie navrhuje v súlade s ods. 7 čl. 4 štatútu výboru, ktorý upravuje inštitút asociovaného členstva, pretože rokovací poriadok sa tým bližšie nezaoberá a inštitút neupravuje.

IX. Ods. 1 Článku 5 navrhujeme doplniť nasledovne:

1. Predseda výboru zriaďuje a ruší na návrh členov/členiek výboru alebo z vlastného podnetu stále alebo dočasné pracovné skupiny, za účelom zaujatia reprezentatívneho stanoviska, ako odborného podkladu pre rozhodnutia výboru.

Odôvodnenie:

Navrhované doplnenie vymedzuje účel zriaďovania stálych alebo dočasných pracovných skupín a doplnené znenie je v súlade s ods. 1 článku 7 Štatútu výboru

X. Ods. 3 Článku 5 navrhujeme zmeniť nasledovne:

3. Prvé zasadnutie pracovnej skupiny zvoláva tajomník/tajomníčka výboru a zabezpečuje sekretariát výboru do 14 dní od zriadenia pracovnej skupiny.

Odôvodnenie:

Navrhovaná zmena upravuje zvolanie prvého zasadnutia pracovnej skupiny a je v súlade s ďalším znením tohto článku schváleného rokovacieho poriadku, v zmysle ktorého, sa pracovná skupina medzi rokovaniami výboru stretáva podľa potreby a rozhodnutia jej členov/členiek.

XI. Ods. 4 Článku 5 navrhujeme zmeniť nasledovne:

4. Pracovná skupina si spomedzi svojich členov a členiek zvolí koordinátorku/koordinátora pracovnej skupiny, ktorý zvoláva a vedie zasadnutia pracovnej skupiny. Pracovná skupina sa medzi rokovaniami výboru stretáva podľa potreby a rozhodnutia jej členov/členiek.

Odôvodnenie:

Navrhované zmeny a doplnenia bližšie upravuje účel zriaďovania pracovných skupín, organizáciu a zabezpečenie ich zasadnutí.

XII. Navrhujeme doplniť v Článku 5 nový odsek 5 s nasledovným znením:

5. Zasadnutia pracovnej skupiny na podnet koordinátorky/koordinátora pracovnej skupiny organizačne zabezpečuje sekretariát výboru.

Odôvodnenie:

Navrhované zmeny a doplnenia bližšie upravuje účel zriaďovania pracovných skupín, organizáciu a zabezpečenie ich zasadnutí.

XIII. Prvú vetu ods. 3 Článku 6 navrhujeme zmeniť nasledovne:

3. *Materiál na zasadnutie výboru doručí člen/členka výboru tajomníkovi/tajomníčke výboru v písomnej **alebo** v elektronickej podobe spravidla do 7 dní, najneskôr však 3 **pracovné** dni pred termínom zasadnutia výboru spolu so sprievodným listom adresovaným predsedovi výboru s požiadavkou o zaradenie materiálu na zasadnutie výboru.*

Odôvodnenie:

V záujme zjednodušenia podmienok práce členov/členiek výboru, navrhujeme formu doručenia materiálu spolu so sprievodným listom upraviť alternatívne a nie kumulatívne v písomnej a elektronickej forme, ako je v schválenom znení rokovacieho poriadku. Súčasne navrhujeme lehotu na doručenie upraviť tak, aby bola aspoň 3 pracovné dni pred termínom zasadnutia výboru.

XIV. Ods. 5 Článku 6 navrhujeme doplniť nasledovne:

5. *Zaradenie materiálu na rokovanie výboru **a sprístupnenie písomných materiálov predkladaných na zasadnutie výboru členom/členkám výboru** organizačne zabezpečuje tajomníčka výboru.*

Odôvodnenie:

Navrhované doplnenie spresňuje povinnosti tajomníčky výboru, aj s ohľadom na sprístupnenie písomných materiálov predkladaných na zasadnutie výboru členom/členkám výboru.

XV. Odsek 1 Článku 7 navrhujeme zmeniť nasledovne:

1. *Výbor zasadá podľa potreby, spravidla pred zasadnutím rady, a to na základe rozhodnutia predsedu výboru alebo na základe písomnej žiadosti členov/členiek výboru. **Predseda výboru zvolá zasadnutie výboru, ak ho o to požiadá aspoň jedna tretina všetkých členov/členiek výboru, a to do 15 dní od doručenia písomnej žiadosti zvolanie výboru.***

Odôvodnenie:

Navrhujeme upraviť spôsob zvolávania zasadnutia výboru tak, aby sa dosiahla rovnaká možnosť iniciovať zasadnutie výboru pre všetkých členov a členky výboru podľa členenia v ods. 5 písm. a) a b) a ods. 6 čl. 4 štatútu výboru.

XVI. V ods. 3 Článku 7 rokovacieho poriadku navrhujeme vypustiť časť druhej vety tohto odseku a nahradiť ju odkazom na požiadavky na doručovanie a náležitosti materiálov, ktoré majú spĺňať materiály, ak majú byť zaradené na zasadnutie výboru a zmeniť znenie ods. 3 Čl. 7 nasledovne:

3. *Pozvánku na zasadnutie výboru zasiela tajomník/tajomníčka výboru členom/členkám výboru a osobám prizvaným na zasadnutie výboru v elektronickej podobe tak, aby im bola doručená aspoň 10 kalendárnych dní pred termínom zasadnutia výboru. Tajomník/tajomníčka výboru s pozvánkou doručí aj materiály súvisiace s predmetom rokovania výboru, ktoré mu boli do tohto termínu doručené v zmysle ustanovenia ods. 3 a 4 čl. 6 tohto rokovacieho poriadku. Ostatné materiály zverejní sekretariát výboru na web stránke Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky a doručí členom/členkám výboru informáciu o adrese, kde sú materiály k dispozícii.*

Odôvodnenie:

Navrhovaná zmena ustanovuje povinnosť dodržania minimálnej lehoty 10 kalendárnych dní na doručenie pozvánky na zasadnutia výboru pred termínom zasadnutia.

Člen/členka výboru má právo predkladať výboru návrhy a materiály, preto nie je dôvod, aby ich zaradenie na rokovanie podliehalo schvaľovaniu predsedu a navyše, takáto kompetencia predsedu výboru nemá oporu v štatúte výboru, preto navrhujeme vypustiť časť druhej vety tohto odseku a nahradiť ju odkazom na požiadavky na doručovanie a náležitosti materiálov, ktoré majú spĺňať materiály, ak majú byť zaradené na zasadnutie výboru.

XVII. Ods. 1 Článku 8 rokovacieho poriadku navrhujeme zmeniť a doplniť v znení:

1. *Zasadnutie výboru vedie predseda výboru. V čase jeho neprítomnosti vedie zasadnutia výboru podpredsedníčka/podpredseda výboru alebo ním poverený člen/členka výboru.*

Odôvodnenie:

Znenie tohto odseku v schválenom rokovacom poriadku nemá oporu v štatúte výboru. Navrhovaná zmena zosúladzuje rokovací poriadok s ustanovením ods. 2 čl. 5 štatútu.

XVIII. Ods. 2 Článku 8 navrhujeme nahradiť nasledovným znením:

2. *Zasadnutia výboru sú v zmysle ustanovenia čl. 8 ods. 3 štatútu výboru verejné, ak výbor nerozhodne inak. Účasť verejnosti sa umožňuje do naplnenia kapacity zasadacej miestnosti, v ktorej výbor rokuje.*

Odôvodnenie:

Registrácia a akceptovanie účasti verejnosti oslabujú zásadu verejnosti zasadnutí výboru vyjadrenú v štatúte výboru. Navyše to kladie na tajomníčku výboru a jeho sekretariát neúčelnú administratívnu záťaž. Jediným dôvodom na vylúčenie verejnosti je rozhodnutie výboru o vylúčení verejnosti zo zasadnutia alebo naplnenie kapacity miestnosti, v ktorej výbor zasadá.

XIX. Ods. 3 Článku 8 navrhuje zmeniť v nasledovnom znení:

3. Na začiatku zasadnutia výboru predsedajúci/predsedajúca rokovaniu podľa odseku 1 tohto článku overí, či je výbor uznášaniaschopný. Výbor je uznášaniaschopný, ak je prítomná nadpolovičná väčšina členov výboru. V prípade, **ak** výbor nie je uznášaniaschopný, **predsedajúci/predsedajúca** rozhodne o pokračovaní rokovania výboru bez prijímania uznesení a záverov rokovania výboru, alebo rokovanie výboru **ukončí**.

Odôvodnenie:

Navrhovaná zmena ustanovuje v prípade, ak výbor nie je uznášaniaschopný predsedajúcemu/predsedajúcej povinnosť rozhodnúť o pokračovaní zasadnutia alebo jeho ukončení.

XX. Ods. 4 Článku 8 navrhuje doplniť a zmeniť v nasledovnom znení:

4. Na začiatku zasadnutia prerokuje **a schváli** výbor návrh programu zasadnutia. Člen/členka výboru a nominovaný zástupca/nominovaná zástupkyňa podľa ustanovenia čl. 4 ods. 7 štatútu výboru môže navrhnúť zmenu navrhovaného programu rokovania, a to doplnenie, zmenu, vypustenie bodu programu alebo zmenu poradia jednotlivých bodov programu. **Program** zasadnutia výbor sa **schvaľuje** nadpolovičnou väčšinou prítomných členov/členiek výboru.

Odôvodnenie:

Navrhované doplnenie a zmeny upresňujú spôsob prerokovania a prijatia programu zasadnutia výboru.

XXI. V ods. 3 Článku 10 navrhujeme vypustiť poslednú vetu odseku v znení:

„Nepredloženie rozhodnutia o hlasovaní v určenom termíne sa považuje za zdržanie sa hlasovania o predložennom návrhu uznesenia výboru.“

Odôvodnenie:

Aj pri dnešnom technologickom pokroku môže dôjsť k situácii, že informácia o použití procedúry per rollam a materiály s tým súvisiace nebudú členovi/členke výboru doručené. Ak informácia o použití

procedúry per rollam a materiály nebudú doručené z dôvodu zlyhania poštovej alebo elektronickej komunikácie, v zmysle scváleného znenia tohto ustanovenia by to automaticky znamenalo, že sa zdržiava hlasovania, a to aj napriek tomu, že to nijako ovplyvniť nemohol/la. Navrhovaná zmena reaguje na tieto skutočnosti a znamená, že ak člen/členka výboru nepredloží rozhodnutie o hlasovaní znamená to, že sa hlasovania nezúčastnila.

XXII. Ods. 6 Článku 10 navrhujeme doplniť a zmeniť nasledovne:

6. Uznesenie výbor je platne prijaté použitím procedúry per rollam ak, sa na hlasovaní zúčastní nadpolovičná väčšina všetkých členov/členiek výboru a nadpolovičná väčšina hlasujúcich členov/členiek výboru s predloženým návrhom uznesenia vyjadrilo súhlas.

Odôvodnenie:

Navrhovaná zmena upresňuje použitie procedúry per rollam s ohľadom na možnosť prijatia platného uznesenia a to tak, že dopĺňa podmienku kvóra pre prijatie rozhodnutia procedúrou per rollam. Máme zato, že uvedená zmena je nevyhnutná pre zabezpečenie väčšej reprezentatívnosti rozhodnutia prijatého hlasovaním per rollam.

XXIII. Ods. 7 Článku 10 navrhujeme doplniť nasledovne:

7. Po ukončení hlasovania použitím procedúry per rollam tajomník/tajomníčka výboru vyhodnotí výsledky hlasovania a o hlasovaní o návrhu uznesenia vypracuje záznam, ktorý overuje podpredseda/ podpredsedníčka výboru a schvaľuje svojím podpisom predseda výboru. Záznam o výsledkoch hlasovania výboru použitím procedúry per rollam spolu s uznesením výboru doručí tajomník/tajomníčka výboru členom/členkám výboru najneskôr do 10 pracovných dní odo dňa ukončenia hlasovania.

Odôvodnenie:

Navrhovaná zmena posilňuje transparentnosť procedúry per rollam, prostredníctvom zavedia inštitútu overovania výsledkov hlasovania a záznamu o ňom.

XXIV. Za ods. 3 Článku 11 navrhujeme vložiť nový odsek s číslom 4 v znení:

4. Návrh zápisnice z rokovania výboru sa zasiela na vyjadrenie všetkým členom/členkám výboru do 5 pracovných dní odo dňa ukončenia rokovania výboru. Členovia/členky výboru sú oprávnení/é písomne uviesť svoje pripomienky k navrhovanej zápisnici do 3 kalendárnych dní odo dňa doručenia zápisnice. Nepredloženie pripomienok v určenom termíne sa považuje za súhlas s návrhom zápisnice.

Odôvodnenie:

Z dôvodu zachovania demokratického princípu a transparentnosti pri schvaľovaní navrhujeme, aby všetci/ky členovia/ky výboru mali možnosť oboznámiť sa s návrhom zápisnice ešte pred jej schválením. Preto navrhujeme toto ustanovenie doplniť nasledovne.

XXV. Doterajší ods. 4 Článku 11 navrhujeme prečíslovať a označiť ako ods. 5.

Odôvodnenie:

Zmena reaguje na návrh doplniť za odsek 3 schváleného rokovacieho poriadku nový odsek 4.

XXVI. V prvej vete schváleného ods. 5 Článku 11 navrhujeme slovo „jeho“ navrhujeme zmeniť na „jej“ a odsek prečíslovať na ods. 6.

Odôvodnenie:

Zmena reaguje na návrh doplniť za odsek 3 schváleného rokovacieho poriadku nový odsek 4 a správne gramaticky upravuje znenie vety.

XXVII. Ods. 6 Článku 11 navrhujeme prečíslovať na odsek 7 a zmeniť ho v nasledovnom znení:

6. Sekretariát výboru zabezpečí zverejnenie zápisnice a uznesení z rokovania výboru na webovej stránke Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky najneskôr do 5 pracovných dní od ich schválenia. Sekretariát výboru zabezpečuje archiváciu zvukových záznamov, zápisov, zápisníc a uznesení z rokovania výboru.

Odôvodnenie:

Navrhované doplnenie ustanovuje lehotu na zverejnenie zápisnice a uznesení z rokovania výboru na webovej stránke Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Tiež navrhujeme doplniť povinnosť sekretariátu archivovať okrem zápisníc a uznesení z rokovania výboru aj ich zvukové záznamy a zápisy z nich.

Barbora Burajová, členka Výboru pre rodovú rovnosť

Adriana Mesochoritsová, podpredsedníčka Výboru pre rodovú rovnosť

Šarlota Pufflerová, Občan, demokracia a zodpovednosť